

กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การหาปริมาณการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ กข.25
สถานีค้นคว้าวิจัยการใช้น้ำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ข.6/2532

งานวิจัยการใช้น้ำชลประทานของพืช
ฝ่ายเกษตรชลประทาน
กองจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา
ตุลาคม 2532

รายงานผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง

การหาปริมาณการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ กข.25 (ฤดูแล้ง)

A Trial on Consumptive Use of Rice RD.25 Variety
(Dry Season)

ที่ปรึกษา

นางศรี เจริญยิ่ง

นักวิชาการเกษตร 7 จพ.จษ.

หัวหน้าโครงการ

นายยงยศ สุภาศักดิ์

นักวิชาการเกษตร 6

ผู้ร่วมงาน

นายประโมทย์ เกษยาภิรมย์

นักวิชาการเกษตร 6

นายธีระพล ตั้งสมบูรณ์

วิศวกรชลประทาน 4

นางฉกาวัลย์ ปทุมวิทย์

เจ้าหน้าที่การเกษตร 4

นางจินตนา คำนิมνωด

เจ้าหน้าที่การเกษตร 4

นายชาญชัย ชวคณฺดุน

พนักงานเกษตรชั้นสาม

หน่วยงานเจ้าสังกัด

งานวิจัยการใช้น้ำชลประทานของพืช

ฝ่ายเกษตรชลประทาน

กองจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา

กรมชลประทาน

ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2529 ถึงสิ้นสุดวันที่ 14 พฤษภาคม 2529

รวมอายุ 92 วัน

สถานที่ดำเนินการ

สถานีค้นคว้าวิจัยการใช้น้ำชลประทานที่ 1 (แม่แตง) ต.สันมหาพน
อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

วัตถุประสงค์

เพื่อหาปริมาณน้ำที่ข้าวใช้ในการคายระเหย (Evapotranspiration)
หรือ Consumptive Use) ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว
และปริมาณน้ำที่ข้าวใช้ในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต

-1-

การหาปริมาณการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ กข.25 (ฤดูแล้ง)

A Trial on Consumptive Use of Rice RD.25 Variely (Dry Season)

บทคัดย่อ

การทดลองหาปริมาณการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ กข.25 ในฤดูแล้ง โดยใช้ถัง Lysimeter ที่สถานีต้นคว้าวิจัยการใช้น้ำชลประทานที่ 1 (แม่แตง) ต.สันมหาพน อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาปริมาณน้ำที่ข้าวใช้เพื่อการเจริญเติบโตและสร้างผลผลิตตั้งแต่วันเริ่มปลูกจนถึงวันเก็บเกี่ยวและปริมาณน้ำที่ข้าวใช้ในช่วงระยะการเจริญเติบโตต่าง ๆ เริ่มทำการทดลองโดยปักดำเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2529 เก็บเกี่ยววันที่ 14 พฤษภาคม 2529 รวมอายุ 92 วัน โดยใช้กล้าอายุ 25 วัน จากผลการทดลองปรากฏว่า ข้าวพันธุ์ กข.25 ใช้น้ำเพื่อการเจริญเติบโตตลอดอายุตั้งแต่ปักดำถึงเก็บเกี่ยว 505.48 มิลลิเมตร หรือ 808.77 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ เฉลี่ยวันละ 5.49 มิลลิเมตร หรือ 8.78 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ถ้าการใช้น้ำตามช่วงระยะการเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวันดังนี้คือ ระยะตั้งตัว 4.46 มิลลิเมตร ระยะแตกกอ 5.45 มิลลิเมตร ระยะตั้งท้อง-ออกดอก 5.95 มิลลิเมตร ระยะสร้างผลผลิต 5.99 มิลลิเมตร และระยะข้าวแก่ 3.47 มิลลิเมตร ค่า Crop Coefficient (K) จากสูตร Modified Penman เท่ากับ 1.11 จากสูตร Blaney Criddle เท่ากับ 0.86 จากสูตร E - pan เท่ากับ 1.29 จากสูตร Thornthwaite เท่ากับ 1.24 และจากสูตร Hargreaves เท่ากับ 0.95 ถ้าอัตราส่วนระหว่างปริมาณน้ำที่ข้าวใช้ในการเจริญเติบโตตลอดอายุกับการระเหยที่วัดได้จากถาดวัดการระเหย (ET/E) เท่ากับ 1.10 ประสิทธิภาพการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ กข.25 (EY) เท่ากับ 0.64 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 88.40 ซม. จำนวนต้นตอกกอเฉลี่ย 15.25 ต้น จำนวนรวงตอกกอเฉลี่ย 12.25 รวงความยาวของรวงเฉลี่ย 22.60 ซม. เมล็ดตอรวงเฉลี่ย 86.42 เมล็ด เมล็ดเต็มตอรวงเฉลี่ย 16.92 เมล็ด น้ำหนักผลผลิตต่อไร่ 519.80 กิโลกรัม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเจริญเติบโตและสร้างผลผลิตของข้าวจากการวัดโดยตรงจากถัง
2. เพื่อหาวิธีการประมาณการคายระเหยของข้าวที่เหมาะสมโดยใช้ข้อมูลสภาพภูมิอากาศประมาณการคายระเหยของข้าวในสภาพภูมิอากาศอื่น ๆ (Potential Evapotranspiration)

3. เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์พืช (Empirical consumptive use Crop Coefficient) เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณหาปริมาณน้ำที่พืชใช้ในการเจริญเติบโตในท้องที่อื่น ๆ โดยใช้ข้อมูลภูมิอากาศ

4. เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของภาควัฒนาการระเหย (Pan Coefficient) ซึ่งจะนำไปใช้ในการคำนวณหาปริมาณน้ำที่พืชใช้ในการเจริญเติบโต ในท้องที่อื่น ๆ โดยทราบเพียงค่าปริมาณน้ำที่ระเหยในท้องที่นั้น ๆ

5. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำใช้กับผลผลิตต่อไร่ของข้าวจากการทดลองและศึกษาโดยวิธีดังกล่าว

สถานที่ดำเนินการทดลอง

สถานที่ค้นคว้าวิจัยการใช้น้ำชลประทานที่ 1 (แม่แตง) ต.สันมหาพน อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ระยะรุ้งที่ $19^{\circ}-07'-10''$ เหนือ ระยะแวงที่ $98^{\circ}-56'-47''$ ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเล 355.500 เมตร รทก.

วิธีดำเนินการ

1. การวางแผนการทดลอง ทำการทดลองโดยใช้ถัง Lysimeter แบบ Percolation ซึ่งประกอบด้วยถังปลูกพืช 4 ชุด หรือ 4 ซ้ำ แต่ละชุดประกอบด้วยถังปลูกพืช 4 ถัง เป็นถังกันปิด 2 ถัง และถังกันเปิด 2 ถัง แต่ละถังมีขนาด $75 \times 75 \times 100$ ซม. ปลูกข้าวในถังกันเปิด 1 ถัง กันปิด 1 ถัง ในแต่ละซ้ำ ส่วนที่เหลืออีก 2 ถัง ซึ่งเป็นถังกันเปิด 1 ถัง และถังกันปิด 1 ถัง นั้นไม่ปลูกข้าว แต่จะใช้วัสดุอื่นหรือต้นข้าวเทียบมาปักไว้แทนเพื่อให้สภาพภายในถังคล้ายกับถังที่ปลูกข้าว และบริเวณรอบ ๆ ถัง Lysimeter ทั้ง 4 ซ้ำ จะปลูกข้าวเพื่อให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเหมือนนาแปลงใหญ่ ส่วนการเก็บข้อมูลสถิติต่าง ๆ จะเก็บเฉพาะในถังเท่านั้น

2. การเจริญเติบโตของพืช

ข้าว	พันธุ์ กข.25
อายุกล้า	25 วัน
ปักดำ	11 กุมภาพันธ์ 2529
เริ่มแตกกอ	17 กุมภาพันธ์ 2529
แตกกอสูงสุด	19 มีนาคม 2529
ออกดอก	12 เมษายน 2529